

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน
สำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายธีระพงศ์ บุศรากุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974-34-6993-1
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

29 มี.ค. 2549

I 20224540

EFFECTS OF LEARNING ACTIVITY ORGANIZATION FOR
THE CONSERVATION OF ANCIENT REMAINS FOR
THE NON – FORMAL EDUCATION YOUTH
IN CHANGWAT AYUTTHAYA

Mr. Theerapong Budsarakool

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non – Formal Education
Department of Non - Formal Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2001
ISBN 974–34-6993-1

ธีระพงศ์ บุศรากุล : ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานสำหรับ
 เยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (EFFECTS OF LEARNING
 ACTIVITY ORGANIZATION FOR THE CONSERVATION OF ANCIENT REMAINS
 FOR THE NON-FORMAL EDUCATION YOUTH IN CHANGWAT AYUTTHAYA)
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.รัตนา พุ่มไพศาล. 261 หน้า
 ISBN 974-34-6993-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์
 โบราณสถานสำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีสมมุติฐานว่า
 เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานแล้วจะมีความรู้ ทักษะ และ
 ปฏิบัติต่อโบราณสถานในระดับที่สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชายหญิงที่ลงทะเบียนในหลักสูตรการศึกษา
 นอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีการเรียนแบบชั้นเรียน ปีการศึกษา 2543 ที่มีอายุ
 ระหว่าง 15 - 18 ปี โดยใช้วิธีแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเวลา 2 วัน เครื่องมือที่
 ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยมีการประเมินก่อนการเข้า
 ร่วมกิจกรรมและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทดลองความแตกต่าง
 ของคะแนนรวมในครั้งทดสอบก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม และคะแนนรวมครั้งประเมินหลังการเข้าร่วม
 กิจกรรมที่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน
 มีผลต่อการเพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติต่อการอนุรักษ์โบราณสถานสูงขึ้นกว่าก่อนการ
 เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน
 สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน
 ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

NON – FORMAL EDUCATION

418 37063 27 KEY WORD : LEARNING ACTIVITY, KNOWLEDGE, ATTITUDE, TREATMENT, CONSERVATION, NON-FORMAL, EDUCATION.

THEERAPONG BUDSARAKOOL : EFFECTS OF LEARNING ACTIVITY ORGANIZATION FOR THE CONSERVATION OF ANCIENT REMAINS FOR THE NON – FORMAL EDUCATION YOUTH IN CHANGWAT AYUTTHAYA. 261 pp. ISBN 974-34-6993-1

The main purpose of the study was to study the effects of learning activity organization for the conservation of ancient remains for the non-formal education youth in Changwat Ayutthaya. It was hypothetical that the youth participating in learning activities for ancient remains conservation would have better knowledge, attitudes and treatment towards ancient remain conservation before the took part in it.

The sampling group comprised 30 male and female students, aged between 15 - 18 years who registered enrolled in the Higher Secondary Distance Non-formal Education program of the Ayutthaya provincial non-formal education centre in the academic year 2000. A two day program selected by proposive random sampling method. The instrument used in the study was an evaluation test on knowledge, attitude and treatment in a certain level towards ancient remain conservation.

A single sampling group was employed in the study with a pretest and posttest. The t-test constructed by the researcher was utilized as a method of gathering data to try out the difference of students total scores between the pretest and posttest.

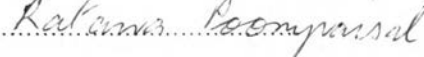
It revealed that the sampling group participating in learning activities for ancient remain conservation had knowledge, attitudes and treatment towards ancient remain conservation in a higher degree before taking part in it with significantly statistical difference at the .05 level.

Department Non-Formal Education

Field of study Non-Formal Education

Academic year 2001

Student' s signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ในช่วงระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้ตระหนักดีว่า เป็นช่วงเวลาที่มามีค่ามากช่วงหนึ่งในชีวิตมหาบัตินิต ได้สัมผัสกับบุคคลทั่วไปในการที่คอยให้ความช่วยเหลือให้กิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสำเร็จลุล่วงได้ไปด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม ถึงแม้ว่าท่านถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่ท่านได้ส่งสอนวิทยายุทธต่างๆ ในเชิงการวิจัยการศึกษานอกโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งความดีทั้งหมดนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับท่านอาจารย์ผู้มีพระคุณแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง หลังจากนั้นนับว่าเป็นโชคดีของผู้วิจัยที่มีความรู้สึกรักภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่มีอีกหนึ่งแห่งวงการศึกษานอกโรงเรียน ท่านได้เมตตาเสียสละเวลามาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย คือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.รัตน พุ่มไพศาล ซึ่งวิทยานิพนธ์สำเร็จได้ก็เพราะท่าน สำหรับตัวผู้วิจัยเองแล้วจะไม่ค่อยมีเวลามากนัก เพราะผู้วิจัยต้องรับผิดชอบทางด้านหน้าที่การงานซึ่งต้องพบปะกับผู้คนมากมาย ทำให้บางครั้งไม่มีเวลาในการทำวิทยานิพนธ์มากนัก ซึ่งต้องไปๆ มาๆ และบางครั้งอาจารย์ท่านเมตตา มารอผู้วิจัยกราบขอโทษมา ณ โอกาสนี้ที่บางครั้งต้องผัดนัดอาจารย์เสมอ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความเมตตาของผู้มีอุปการะคุณกับผู้วิจัยในการให้การสนับสนุนในเรื่องค่าใช้จ่ายที่จัดกิจกรรมให้เยาวชน ที่ขอจำไปตลอดคือ บัณฑิตวิทยาลัย ประธานมูลนิธิวิหารพระมงคลบพิตร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 6 ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ได้อนุเคราะห์สถานที่ ตลอดจน สารวัตรตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้มอบหมายให้พี่ ตำรวจท่องเที่ยวมาดูแลคณะตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรม ตลอดจนคุณลุงใจดีที่มาขับรถจากโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยาซึ่งได้รับความเมตตาจากท่านผู้อำนวยการโรงเรียน ที่อนุเคราะห์ให้รถมาใช้ในการทัศนศึกษา และน้องๆ จากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และที่ขาดไม่ได้คือ ท่านประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมที่ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมนี้ด้วย และได้ส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นพี่เลี้ยงมาคอยดูแลเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรม

ผู้วิจัยขอขอบคุณบรรดาพี่ๆ กคน. รุ่นที่ 18 ทุกคนที่ได้ให้กำลังใจเสมอมาและเป็นห่วงอยู่เสมอว่าผู้วิจัยจะจบหรือไม่ วิทยานิพนธ์มีความคืบหน้าไปถึงไหนแล้ว ตลอดจนที่ขาดไม่ได้คือ ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ แม่ใหญ่ คุณป้า ตลอดจนน้องๆ ของผู้วิจัยที่ได้ให้กำลังใจเสมอมา พร้อมทั้งทุนทรัพย์ที่ให้เวลาขาดแคลน และเป็นกำลังใจที่ดีที่สุดเวลาที่ผู้วิจัยเกิดความท้อแท้และหมดหวัง ซึ่งท่านมอบความรักและความเป็นห่วงให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

นายธีระพงศ์ บุศรากุล

19 มีนาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	8
สมมุติฐาน	9
ขอบเขตการวิจัย	12
คำจำกัดความ	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
แนวคิดในเรื่องโบราณสถานและการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	17
ความหมายของโบราณสถานสภาพแวดล้อมและความสำคัญของโบราณสถาน.....	17
หลักการทั่วไปในการคุ้มครองอนุรักษ์โบราณสถาน.....	23
แนวคิดในเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนา.....	26
สาเหตุของความเสื่อมของโบราณสถาน.....	30
การแบ่งประเภทของโบราณสถาน.....	37
มรดกโลก มรดกของมนุษยชาติ.....	40
สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	45
ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	54
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	58
ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทักษะคิดกับพฤติกรรม และกิจกรรม ทางด้าน การอนุรักษ์โบราณสถาน.....	65
ความหมายของการเรียนรู้.....	65
กระบวนการเรียนรู้.....	66
การเรียนรู้ทางด้านทักษะ.....	69
ทัศนคติและพฤติกรรมทางด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	71
การสื่อความหมาย.....	81
การจัดกิจกรรมการศึกษา.....	86
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	99
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	105
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	105
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	106
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	107
แนวทางในการจัดกิจกรรม และรูปแบบการจัดกิจกรรม.....	110
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	117
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของเยาวชน.....	121
ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วม กิจกรรม.....	124
ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานหลังการ เข้าร่วมกิจกรรม.....	132
การวิเคราะห์ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณ- สถาน.....	140
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถานสำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลัง.....	144
ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการ เข้าร่วมกิจกรรม.....	148

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติทางด้านการอนุรักษ์โบราณสถานหลังการเข้าร่วมกิจกรรม.....	153
การวิเคราะห์ระดับทัศนคติก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	158
ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม.....	162
ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางด้านการอนุรักษ์โบราณสถานหลังการเข้าร่วมกิจกรรม.....	165
การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	168
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	171
สรุปผลการวิจัย.....	178
อภิปรายผล.....	188
ข้อเสนอแนะ.....	198
รายการอ้างอิง.....	201
ภาคผนวก.....	207
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	208
โครงการการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	209
บทปฏิบัติการในการจัดกิจกรรม.....	217
แบบวัดผลสัมฤทธิ์.....	228
ตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ร่วมกิจกรรม.....	237
ประมวลภาพในการจัดกิจกรรม.....	254
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	260
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	261

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	104
2	กรอบการประเมินผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้.....	116
3	สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของเยาวชน.....	121
4	ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วม กิจกรรมที่ตอบข้อความในแต่ละข้อว่า ถูก	124
5	ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วม กิจกรรมที่ตอบข้อความในแต่ละข้อว่า ผิด	128
6	ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานหลังจากการเข้าร่วม กิจกรรมที่ตอบข้อความในแต่ละข้อว่า ถูก	132
7	ระดับความรู้ทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานหลังจากการเข้าร่วม กิจกรรมที่ตอบข้อความในแต่ละข้อว่า ผิด	136
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเยาวชนที่ตอบแบบวัดผล สัมฤทธิ์ก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม.....	140
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์โบราณ สถานสำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลัง.....	144
10	ระดับทัศนคติทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม.....	148
11	ระดับทัศนคติทางการอนุรักษ์โบราณสถานหลังการเข้าร่วมกิจกรรม.....	153
12	การเปรียบเทียบระดับทัศนคติก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ โบราณสถาน.....	158
13	ระดับการปฏิบัติทางด้านอนุรักษ์โบราณสถานก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม.....	162
14	ระดับการปฏิบัติทางการอนุรักษ์โบราณสถานหลังการเข้าร่วมกิจกรรม.....	165
15	การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ โบราณสถาน.....	168